

Nagyböjt 2. vasárnapja

Ter 22,1-2.9a

Itt vagyok

Ezek után az események után történt, hogy Isten próbára tette Ábrahámot, és így szólt hozzá: „Ábrahám, Ábrahám!” „Itt vagyok” – felelte. Akkor ezt mondta neki: „Vedd egyetlen fiadat, akit szeretsz, Izsákot, menj Morija földjére, s ott mutasd be égőáldozatul azon a hegyen, amelyet majd megnevezek neked.” ... Mikor megérkeztek arra a helyre, amelyet Isten mondott neki, Ábrahám megépítette az oltárt, rárakta a fát, megkötözte a fiát és az oltárra helyezte a fa tetejére.

Ábrahám első próbatétele a meghívása volt. Az Isten kedvéért el kellett hagynia hazáját, családját, a kialakult életformáját, és vándorolni egy olyan földön, amelyet nem ismert, és olyan irányba, amelyet az Isten pontosan nem nevezett meg. A vándorlása alatt más lett, mint eredeti hazájában, Úr-Kaszdimban élő honfitársai. Nem világos előttünk, hogy Ábrahám hite miben különbözött a kortárs szemiták hitétől. A legnagyobb reménytelenség a gyermektelenség, vagyis a jövő nélküliség volt. Isten azt ígérte neki, hogy annyi utóda lesz, mint égen a csillag, de egyetlen gyermeke sem született a feleségétől, Sárától. Ez önmagában is nagy próbatétel lehetett, amelyet nevezhetünk a második próbatételnek.

A harmadik próbatétel Ábrahám áldozatával kapcsolatos, a zsidó magyarázók ezt a tizedik próbatételnek tartják. Kövesse Isten parancsát és az egyetlen reményét, a gyermekét, Izsákot áldozza fel, vagy tagadja meg Isten parancsát, és forduljon szembe azzal az örültséggel, amely a jövő termékenység érdekében minden elsőszülöttet, embernek és állatnak az elsőszülöttjét feláldozza Istennek. Immanuel Kant ezt a dilemmát a következőképpen fogalmazta meg: „Vannak bizonyos esetek, amelyekben meg lehetünk győződve arról, hogy a hang, amit hallunk, és amit Isten hangjának gondolunk, nem tőle származik, amikor a hang olyasvalamit parancsol, ami ellent mond az erkölcsi törvénynek, még ha a jelenség oly fenségesnek vagy természetet meghaladónak tűnik is, azt gondoljuk, tévedtünk.” Csakhogy Ábrahám nem bőbeszédű, hanem azt mondhatjuk, az Isten néma szolgálója, aki éppen némasága miatt nem enged betekinteni saját gondolataiba és kétségeibe.

A történeti Ábrahám kétségtelenül új vallási felismerések hordozója volt, alakja azért maradt fenn. Legendái ezekkel a vallási felismerések-

kel kapcsolják össze életét, homályba hagyván a hétköznapi Ábrahám tevékenységét. Ő az a személyiség, aki döntéseivel írta be magát utódai életébe, akik ezeket a döntéseket őrizték meg és ezen keresztül az alakját, amely a későbbi utókor szemében eggyé vált a döntéseivel. Azt nehéz megmondani, hogy a vallási megszállottság és a bízó hit milyen harcot vívott Ábrahám lelkében, aki szerette fiát, az egyetlen, Izsákot, és milyen mély kötődés indította el annak engedelmes feláldozására. Kierkegaard a Félelem és reszketés c. művében igyekszik feltárni Ábrahám soha napvilágra nem került bízó hitének és kétségeinek dilemmáját. A történet azt sem magyarázza meg, hogy végül is miért döntött Ábrahám egy bárány feláldozása mellett, és mi volt az a benső hang, amely ellentmondott ugyan az elsőnek, őt Isten hűségese szolgáljaként új felismerésre és a parancs követésére vezette.

Ábrahám ezzel a bízó hitével az egzisztenciális hit példája. Ő az, aki harcát az Istennel lelke mélyén vívta meg. Aki cselekedeteiben mindig hűségese volt az Istenhez, és néma maradt a kétségeit illetően. Ezzel a magatartásával pontosan ellentéte kortársainknak vagy esetleg nekünk is. Divatos a kétségekről beszélni, a hibáinkat megmagyarázni, a nehéz döntések az áldozatvállalás helyett lelki beszélgetésbe menekülni. Ábrahám hite emiatt lett példája mindhárom vallásnak, a zsidónak, a kereszténynek és a muszlimnak. Ő az a szilárd hitű férfi, aki nem fanatikus, de példája minden későbbi istenhívőnek. Harcát a gonosszal és a kétséggel megharcolta, és győzött. Sem a józanságát, sem a hitét nem veszítette el. Ilyenné mi is csak Isten segítségével és próbatételek áldása révén, valamint belső harcok árán válhatunk.